

איסור והיתר הבמות בספרי הנביאים

בספרי נביאים ראשונים נמצא, שהיו זמנים שמותר היה להקריב קרבנות לה' בבמת יחיד, שכל אחד ואחד אף שאינו כהן, היה רשאי לבנות לו במה בראש גגו ובחצרו ובכל מקום שירצה, ומקריב עליה קרבנות. והיו זמנים שאסור היה להקריב בבמות. בתחילת ספר מלכים נאמר "רק העם מזבחים בבמות כי לא נבנה בית לשם ה' עד הימים ההם" (מל"א ג, ב), ופירש רש"י שם "מזבחים בבמות - לשם שמים, כל הרוצה בונה מזבח בראש גגו או בחצרו", וטעם ההיתר מפורש בכתוב "כי לא נבנה בית לשם ה' עד הימים ההם", שאחר שבאו לבית עולמים נאסרו הבמות.

גם בתקופת "משכן שילה" היו הבמות אסורות, ואעפ"כ מצינו שהקריבו בבמה אף באותו זמן, כמו שמבואר בספר שופטים "ויעל מלאך ה' מן הגלגל אל הבוכים, וגו' ויקראו שם המקום ההוא בוכים ויזבחו שם לה' (ב, א-ה). להלן נפרש את יסוד האיסור ויסוד ההיתר, ונסקור מקומות רבים בנושא זה.

מלבד הענין החשוב כשלעצמו, נמצא שלמרות האיסור, היו רבים מעם ישראל שהקריבו בבמות לשם שמים, אף בזמן איסור הבמות. כמו שנאמר אצל המלך יהושפט שהיה מלך צדיק "וילך בכל דרך אסא אביו לא סר ממנו לעשות הישר בעיני ה'. אך הבמות לא סרו, עוד העם מזבחים ומקטרים בבמות" (מל"א כב, מג-מד). וכך אצל יהואש המלך "ויעש יהואש הישר בעיני ה' כל ימיו אשר הורהו יהוידע הכהן". רק הבמות לא סרו עוד העם מזבחים ומקטרים בבמות" (מל"ב יב, ג-ד).

יסוד הדברים, ביאר רבינו הנצי"ב בפירושו לשיר השירים (מטיב שיר ו', ה): "הענין דהקרבה לפני ה' מביא לידי אהבה ודביקות, ובשעה שהיה היתר במות, נוח היה למי שרוצה להדבק באהבת ה', להקריב בבמה בכל מקום שרוצה", וזה שגרם להם שעל אף איסור הבמות, הואיל והיו רחוקים מירושלים, הקריבו בבמות בשעת איסורן. וזה גרם לכך שאח"כ אף נמשכו אחר עבודה זרה. ונמצא שבתקופת שהבמות היו אסורות נמשכו לע"ז יותר משעת היתר הבמות.

וכך כותב שם הנצי"ב בהקשר לפסל מיכה "ובאשר שנאסרו אז להקריב בבמות, והיו רחוקים מדביקות רוחני באהבת ה', ע"כ באו לידי פסל מיכה, אף שהיה ע"ז אבל מכנה עצמו בשם ה' כמבואר במקומו, כדי שיהיו יכולים להקריב בכל מקום, אבל משחרבה שילה, והותרו הבמות לא סרו מאחרי ה' כדין תורה".

איסור במות - כשארון על מכונו

היתר הבמות ואיסורן משנכנסו לארץ עד בית עולמים

מצות התורה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמות כה, ח), ייעודה הוא בנין בית המקדש בירושלים, עליה אמר דוד המלך ע"ה בתהלים "כי בחר ה' בציון אוה למושב לו. זאת מנוחתי עדי עד, פה אשב כי אויתיה" (קל"ב, יג-יד). ואולם עד שזכו לכך, קיימו מצוה זו באהל ובמשכן, כמו שאמר נתן הנביא כשבקש דוד לבנות את בית הבחירה בירושלים, "כי לא ישבתי בבית, למיום העלתי את בני ישראל ממצרים ועד היום הזה ואהיה מתהלך באהל ובמשכן" (שמו"ב ז, ו).

וכך הקדים הרמב"ם בתחילת הלכות בית הבחירה (פרק א' הל' א-ג):

"מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש.

וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו, והיה לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה (דברים י"ב ט).

כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה, שכבשו ושחלקו.

ומשם באו לשילה, ובנו שם בית של אבנים ופרשו יריעות המשכן עליו, ולא היתה שם תקרה, ושם שנה עמד משכן שילה, וכשמת עלי חרב.

ובאו לנוב ובנו שם מקדש, וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון ובנו שם מקדש, ומגבעון באו לבית העולמים, וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה.

כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה' ולהקריב בהן קרבן, ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה נאמר ויאמר

דוד זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל, ואומר זאת מנוחתי עדי עד."

חלוקי דינים היו בין הבמה הגדולה²⁰ שהיתה בגלגל כשנכנסו לארץ, למשכן שבנו אחר כך בשילה. וכן הבמה הגדולה שהיתה בנוב ואחריה בגבעון, דינם היה חלוק מהמשכן שבשילה ומבית עולמים, כך אמרו במשנה זבחים קי"ב ע"ב:

"משהוקם המשכן (במדבר) נאסרו הבמות ועבודה ככהנים, קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים וקדשים קלים בכל מחנה ישראל. באו לגלגל הותרו הבמות²¹, קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים וקדשים קלים בכל מקום.

באו לשילה נאסרו הבמות, ולא היה שם תקרה אלא בית אבנים בלבד מלמטן והיריעות מלמעלן, והיא היתה מנוחה, קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים וקדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה [במקום שרואין משם את שילה - רש"י].

²⁰ "במה גדולה", כך שמה בכתוב "וילך המלך גבענה לזבח שם, כי היא הבמה הגדולה" (מל"א ג, ד), ושם הוקבע מזבח הנחושת שעשה משה (רש"י שם). והיא הנקראת **במת ציבור**, ששם היו מקריבים קרבנות ציבור (זבחים קי"ב ע"ב, ורש"י זבחים ק"ח ד"ה בכמה). אף המשכן שבגלגל נקרא במה גדולה (רש"י מגילה ט' ע"ב ד"ה רבי שמעון).

²¹ הכוונה שהותר להקריב בבמה קטנה (הנקראת "במת יחיד"), שכל אחד ואחד אף שאינו כהן, היה רשאי לבנות לו במה בראש גגו ובכל מקום שירצה, ומקריב עליה קרבנות בזמן היתר הבמות (תוספתא זבחים פרק י"ג הל' י"ט).

באו לנוב וגבעון הותרו הבמות, קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים קדשים קלים
בכל ערי ישראל.

באו לירושלים נאסרו הבמות, ולא היה להן עוד היתר, והיא היתה נחלה, קדשי קדשים
 נאכלין לפנים מן הקלעים קדשים קלים ומעשר שני לפנים מן החומה".

הטעם שבשלשה מקומות נאסרו הבמות, בהיות המשכן במדבר, בשילה, ובבית עולמים,
ובשלשה מקומות היו הבמות מותרות, כשהיה המשכן בגלגל, בנוב ובגבעון, נתפרש בגמ'
 ירושלמי מס' מגילה (פרק א' הל' י"ב):

"זה סימן, כל זמן שהארון מבפנים - הבמות אסורות, יצא [הארון] - הבמות מותרות".

ביאור הדברים, **במשכן שילה ובית עולמים היה שם המזבח והארון קבוע עמו,** ולכן
 קדושתן מחייבת שלא להקריב אלא באותו מקום, אבל **בגלגל בנוב ובגבעון, לא היה הארון מצוי**
אצל המזבח, ולפיכך היו הבמות מותרות.

כך ביאר רבינו המאירי ז"ל בחידושו למסכת מגילה (דף ט' ע"ב): בגלגל, היה הארון הולך
 עמהם במלחמותיהם לכבוש הארץ²². וכן אחר שחרבה שילה, והביאו את המשכן ואת המזבח
 לנוב, לא הביאו לשם את הארון, שהרי גלה הארון ביד פלשתים בימי עלי הכהן, ואף כשחזר
 הארון מפלשתים לא קבעוהו בנוב עם המשכן והמזבח (אלא הביאוהו לקרית יערים כמו שמבואר
 בשמו"א פרק ז'). וכן כשהובא המשכן לגבעון, הארון היה עדין בקרית יערים. וכל זמן זה הואיל
 ולא היה הארון קבוע עם המזבח הותרו הבמות. ורק במשכן שבמדבר ובשילה, עמד הארון
 קבוע עם המזבח, וכן בירושלים כשנבנה בית עולמים והוקבע הכל על מכוננו, וארון אצל המזבח,
 נאסרו הבמות (וכן כתב מדעתו ה"משך חכמה" דברים, יב ח).

ומכאן אנו למידים כי תוקף הקדושה - באהל מועד שבמדבר, במשכן שילה, ובבית עולמים -
 הוא בזה שהמזבח חוסה בצלו של הארון, שהארון והלוחות שהם היסוד להשראת השכינה
 נמצאים שם, ולכן אין היתר להקריב במקומות אחרים, אלא על גבי המזבח הזה בלבד - במקום
 שכינה. אך בגלגל בנוב ובגבעון, שלא היה המזבח חוסה בצלו של הארון, אין בהם אותה מידת
 קדושה, שתיאסר ההקרבה בבמות יחיד בכל ערי ישראל. והיה כל יחיד רשאי לבנות לו במה בראש
 גגו ובחצרו ובכל מקום שירצה, ומקריב עליה קרבנות.

ועומק נוסף בזה: עיקר איסור במות תלוי במה שנקבע המקום לקביעות השכינה. ותחילת
 קביעות זו תלויה בקביעת הארון, שמחמת הארון שורה השכינה בישראל [ונבאר עניין זה באריכות
 להלן בפרק "איסור הבמות אחר שבאו לבית עולמים"].

ובתורה, בפרשה המתירה להקריב קרבנות בבמות בתקופה שבין שילה לירושלים, דרשו זאת
 מן הפסוק (דברים י"ב, ח-ט) "לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום, איש כל הישר בעיניו, כי
 לא באתם עד עתה, אל המנוחה ואל הנחלה", ודרשו חז"ל "מנוחה זו שילה, נחלה זו ירושלים"

²² מש"כ המאירי שהארון היה הולך עמם במלחמותיהם בכל מלחמות שנלחמו בזמן כיבוש הארץ ולא רק
 כשהקיפו את יריחו, כן כתב גם בעל הטורים על הפסוק "ויהי בנסוע הארון" (במדבר י, לה) "ויהי. עולה ל"א -
 שנלחם עם ל"א מלכים". ובפיוט למוסף דראש השנה, טפשו גני כנען. פי נקרים הם. באדמת בני שם. זרע מלוכה,
 טבחה בן גון. עד פנה ארץ. לפני ארון הברית. ארון המלוכה".

(זבחים קי"ט), והפרידה התורה בין מנוחה לנחלה כדי ללמדנו, שבין מנוחה לנחלה הבמות מותרות. וביארו בגמ' שם, ששילה נקראת מנוחה - "שנחו מכיבוש". ונראה לפרש, שתואר זה "מנוחה - שנחו מכיבוש", נזכר דוקא בהקשר להיתר הבמות, שהואיל ונחו מכיבוש ולא יצא הארון למלחמה, יכלו לקבוע את הארון באוהל מועד עם המזבח ולכן נאסרו הבמות.

ובאמת, כאשר השכינו את אהל מועד בשילה, אחר שהיה המזבח ארבע עשרה שנים בגלגל - בלא הארון, נאמר בספר יהושע "ויקהלו כל עדת בני ישראל שילה, וישכינו שם את אהל מועד, והארץ נכבשה לפניהם" (פרק י"ח, א). ומפרש הגר"א "והארץ נכבשה לפניהם - רוב הארץ נכבשה, כי אחר מיתת יהושע כבשו שאר הארץ", כלומר, כוונת הכתוב "והארץ נכבשה לפניהם", אינו מתייחס לכיבוש העתידי, אלא על הכיבוש שכבר נעשה. וצ"ב למה קשר הכתוב את השכנת המשכן בשילה, לכיבוש שנעשה. ולפי האמור הדברים מובנים היטב, שמאחר ורוב הארץ כבר נכבשה, ולא יצאו עוד למלחמותיהם עם הארון, יכלו לקבוע את הארון עם המזבח, ולפיכך "ויקהלו כל עדת בני ישראל שילה וישכינו שם את אהל מועד".

הקרבה בבמה בתקופת שילה

כאמור למעלה, "באו לשילה נאסרו הבמות" (זבחים קי"ב ע"ב). ואולם בספר שופטים, מבואר שהקריבו בבמה במקום אחר, אף שהיה זה בזמן שהיה המשכן על מכונו בשילה.

ויעל מלאך ה' מן הגלגל אל הבכים, ויאמר אעלה אתכם ממצרים ואביא אתכם אל הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם, ואמר לא אפר בריתי אתכם לעולם. ואתם לא תכרתו ברית ליושבי הארץ הזאת, מזבחותיהם תתצון, ולא שמעתם בקלי מה זאת עשיתם. וגם אמרתי לא אגרש אותם מפניכם והיו לכם לצדים ואלהיהם יהיו לכם למוקש. ויהי כדבר מלאך ה' את הדברים האלה אל כל בני ישראל וישאו העם את קולם ויבכו. ויקראו שם המקום ההוא בוכים ויזבחו שם לה' (שופטים, ב, א-ה).

בשאלה זו עמד בעל ה"משך חכמה" (פר' ראה, יב ח) "הקשה לי אחד מלומדי למד: בשופטים (ב', ה) "ויקראו שם המקום ההוא בוכים ויזבחו שם לה'". הרי היה אחר מות יהושע, ויהושע חי כ"ח שנה מיום שנכנסו לארץ, כדאיתא בסדר עולם. והמשכן בשילה הוקם תיכף אחר י"ד שנה שכבשו וחילקו, וכמו שכתוב ביהושע יח, א: "ויקהלו כל עדת בני ישראל שילה וישכינו שם את אהל מועד". אם כן, אז היו הבמות אסורים, ואיך זבחו בבוכים לה', וזה קושיא עצומה".

וכתב ה"משך חכמה" ליישב, על פי האמור לעיל, שאיסור הבמות מותנה במה שהארון נמצא בקביעות עם המזבח. וכתב שם להוכיח שכאשר הקריבו בבוכים הארון לא היה בשילה אלא הביאו אותו לשכם לזמן מה. ולכן באותו זמן היו הבמות מותרות. וכך היו הדברים, יהושע לפני מותו אסף את כל שבטי ישראל בשכם, כמו שנאמר (יהושע כד, א) "ויאסוף יהושע את כל שבטי ישראל שכם וכו' ויתיצבו לפני האלקים". כוונת הכתוב "ויתיצבו לפני האלקים" הוא שהארון הובא לשכם, שהרי שם להלן בפסוק כ"ו נאמר "ויקח אבן גדולה ויקימה שם תחת האלה אשר במקדש ה'". ופרש"י שנקרא אותו מקום - מקדש ה', לפי שהביאו לשם את הארון, כמו שנאמר למעלה "ויתיצבו לפני האלקים". אם כן היה אז הארון בשכם, ולא בשילה, ולכן דינה של שילה באותו הזמן היה כדין במה גדולה בלא הארון, והיו הבמות מותרות.

ומעשה זה שהקריבו ב"בוכים" היה אחרי מות יהושע, והיה זה בימי הזקנים שעבדו את ה', וכמו שפירשו המפרשים. והזקנים - ימים האריכו, שנים לא, כמו שאמרו חז"ל (שבת ק"ה ע"ב). ואם כן, היה זה תיכף אחרי מות יהושע. ולכך זבחו שם בבוכים לה', משום שהארון עדין לא הוחזר לשילה.

וכיוצא בזה נאמר בספר שופטים (פרק כ) במלחמת ישראל ובנימין:

ויעלו כל בני ישראל וכל העם ויבאו בית א-ל ויבכו וישבו שם לפני ה', ויצומו ביום ההוא

עד הערב ויעלו עלות ושלמים לפני ה'. וישאלו בני ישראל בה' ושם ארון ברית האלקים

בימים ההם (כו-כז):

גם בזה עמד ה"משך חכמה" (שם), איך הקריבו בבית א-ל עלות ושלמים, הרי כל זה היה בתקופת שילה כשהבמות היו אסורות. ותירץ שגם כאן נאמר "וישאלו בני ישראל בה' ושם ארון ברית האלקים בימים ההם", הרי שהארון לא היה בשילה אלא בבית א-ל, וכל שהארון נח במקום אחר ואינו עם המזבח, הותרו הבמות, והיו מקריבים שם בבית א-ל כדין כמת יחיד (ובית א-ל לא היתה במה גדולה אף שהארון היה שם, כיון שלא נתקדש המקום קדושת מקום להיותו במה גדולה).

תקופת נוב כבמה גדולה, והיתר במת יחיד באותה תקופה

כאמור אחרי חורבן של שילה, הותרו הבמות, וכך שנינו במשנה בזבחים (ק"ב ע"ב):

באו לנוב וגבעון - הותרו הבמות, קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים, קדשים קלים בכל ערי ישראל."

וכך מצינו, שכאשר השיבו הפלשתים את ארון ברית ה' בעגלה חדשה, "ובית שמש קצרים קציר חטים בעמק, וישאו את עיניהם ויראו את הארון וישמחו לראות. והעגלה באה אל שדה יהושע בית השמשי ותעמד שם, ושם אבן גדולה ויבקעו את עצי העגלה ואת הפרות העלו עלה לה" (שמו"א ו, יג-יד). וכתב שם הרד"ק "כי הותרו הבמות משחרבה שילה".

אלא שיש כאן מקום עיון גדול, וכפי שיתבאר לפנינו:

ב"סדר עולם רבא" (להתנא רבי יוסי בן רבי חלפתא) פרק י"ג כתוב:

"ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו עשרים שנה" (שמו"א ז' ב'),

בתחילת אלו העשרים שנה [שבא הארון לקרית יערים], הביאו את אוהל מועד לנוב."

משמעות דברי הסדר עולם, שרק בתחילת העשרים שנה, היינו אחר שחזר הארון מפלשתים והביאו את הארון לקרית יערים, רק אז הביאו את אוהל מועד עם המזבח לנוב, והתחילה תקופת נוב כבמה גדולה.

וכן כתב הרד"ק בשמו"א (ז, ה): "חרב משכן שילה מיום שגלה הארון, ומעת שבא הארון לקרית יערים הביאו אוהל מועד אל נוב", והביא שם את דברי ה"סדר עולם". הרי שגם הרד"ק מפרש כפשוטו, שרק מעת שהביאו את הארון לקרית יערים אחר שחזר מהפלשתים, רק אז הביאו את אוהל מועד לנוב.

ויותר מפורשים הדברים בפ"י מהר"י קרא (שמו"א ז, ב) וז"ל "בתחילת כ' שנה הביא שמואל את אוהל מועד שעשה משה לנוב ומזבח הנחשת שעשה בצלאל ואש שירדה בימי משה, ואעפ"י שהיה הארון בקרית יערים, בנוב היו מקריבין הציבור כל י"ג שנה, עד שחרבה נוב והביא שמואל את אוהל מועד לגבעון, והיה הארון בקרית יערים כ' שנה עד שהביאו דוד אל בית עובד אדום".

ומעתה יש לעיין בשאלה גדולה, היכן הקריבו קרבנות צבור באותן ז' חדשים שהיה הארון בשדה פלשתים, עד שהובא לקרית יערים. אם תאמר בנוב, הרי עדין לא הובא לשם אהל מועד, ועדין לא נקבעה נוב כבמה גדולה. ואם תאמר בשילה הקריבו, הרי כבר חרבה משנשבה הארון - וכמו שכתוב בסדר עולם שם "יום שמת בו עלי, ויטוש משכן שילו אהל שכן באדם" [ואי אפשר לומר, שבכל אותן ז' חדשים עד שהחזירו את הארון לא הקריבו תמידין כסידרן ומוספין כהלכתן - ובטל התמיד]²³.

ולכאורה נראה, שבאותן ז' חדשים שהיה הארון ביד הפלשתים, עדין המשיכו והקריבו קרבנות ציבור ותמידין כסידרן בשילה כבמה גדולה, ורק אחר ז' חדשים משהביאו את אהל מועד לנוב התחילו להקריב קרבנות ציבור בכמה הגדולה שבנוב. אמנם הבמות הותרו מיד כשנפל הארון ביד הפלשתים, ועוד לפני שנקבע המשכן בנוב, שהרי אנשי בית שמש הקריבו בבמת יחיד, כשחזר הארון מפלשתים. שנאמר "ובית שמש קצרים קציר חטים בעמק וישאו את עיניהם ויראו את הארון וישמחו לראות. והעגלה באה אל שדה יהושע בית השמשי ותעמד שם, ושם אבן גדולה, ויבקעו את עצי העגלה ואת הפרות העלו עלה לה'. והלויים הורידו את ארון ה' וגו' ואנשי בית שמש העלו עלות ויזבחו זבחים ביום ההוא לה' (שמו"א ו, יג-טו)". והובא לעיל דברי הרד"ק "אנשי בית שמש בקעו עצי העגלה והעלו הפרות עולה, כי הותרו הבמות משחרבה שילה". הרי שמיד שחרבה שילה ונפל הארון ביד פלשתים הותרו הבמות.

ולפי מה שנתבאר לעיל, יובן הכל. אמנם "יום שמת בו עלי, ויטוש משכן שילה וגו'", אך נטישה זו התבטאה בתחילתה בשביית הארון, שהתוצאה ההלכתית מכך היתה - היתר במות יחיד בכל ערי ישראל, שכל שאין הארון במקומו עם המזבח, הותרו הבמות (כדברי המאירי במס' מגילה דף ט' ע"ב, שהובא לעיל). ולכן מצינו שאנשי בית שמש הקריבו בבמת יחיד, שהואיל והארון כבר לא היה בשילה, הותרו הבמות. אבל נשאר דין במה גדולה בשילה כל אותן ז' חדשים, ובה המשיכו להקריב קרבנות צבור אף שלא היה בה הארון, כמו שהקריבו קרבנות צבור בנוב אף שלא היה שם הארון. ורק כשהובא הארון לקרית יערים הביא שמואל את אהל מועד לנוב עיר הכהנים ע"פ ה', ונעשתה היא לבמה גדולה, ואז היה סוף חרבנה של שילה.

ובאמת, שאף אחר שהובא אהל מועד לנוב, ופסקה שילה מלשמש כבמה גדולה, אך הואיל ובתקופת נוב הותרו הבמות, עדין הקריבו בשילה בבמת יחיד. הנה נאמר לשאול כשנפרד משמואל אחר משיחתו למלך "וחלפת משם והלאה, ובאת עד אלון תבור, ומצאוך שם שלשה אנשים עולים אל האלקים בית א-ל" (שמו"א י, ג). ומפרש שם במצודות דוד "בית אל - זה שילה, שעמד בה בית אלקים". וכן מפרש האברבנאל (שמו"א ז, טז). הרי שאף אחר חורבן שילה הקריבו שם כבמה קטנה, אף משבא אהל מועד לנוב.

²³ דברי ה"סדר עולם" מובא בילקוט שמעוני (שמו"א כ"ח), ובזית רענן שם כתב: "בתחלת עשרים שנה פי' לאחר מיתת עלי" וכו'. ונראה שהזית רענן פירש שתחילת עשרים שנה, אין הכוונה לתחילת בא הארון לקרית יערים ממש, אלא מעט קודם לכן, והיינו מיד אחר מיתת עלי. ולא כדברי הרד"ק ומהר"י קרא. ולפ"ז מיד אחר שנשבה ארון ה' מיד עברו להקריב בנוב כבמה גדולה. ויש אמנם ראשונים שסוברים כן, ברש"י במס' עבודה זרה כ"ד ע"ב כתב על קרבנם של אנשי בית שמש (שהיה קודם שהובא הארון לקרית יערים): "דהתם [הקרכת הפרות בבית שמש] בבמת יחיד הואי דכמה גדולה בנוב היתה באותה שעה, כשנלקח הארון וחרב משכן שילה ובאו להן לנוב". הרי שעוד קודם שבא הארון לקרית יערים כבר היתה הבמה הגדולה בנוב.

איסור הבמות אחר שבאו לבית עולמים

מלשון המאירי (שהובא בתחילת הדברים) נלמד שאף בבית עולמים, מכח קביעות הארון בקדש הקדשים שבבית עולמים - נאסרו הבמות לעולם, וכך לשונו שם: "באו לירושלים ונבנה בית עולמים והוקבע הכל על מכוננו וארון אצל מזבח נאסרו הבמות ולא היה להם עוד היתר". אמנם חלוק דין שילה מדין ירושלים, ששילה לא נקבעה למשכן הארון לעולמים, ולכן כשחרבה שילה והארון לא היה עם המזבח, לא בנוב ולא בגבעון - הותרו הבמות. אך בירושלים אחר שנקבע שם מקומו של הארון לדורות עולם, הבמות אסורות לעולם, אף אם יגלה הארון.

ונוסיף ונבאר זאת, עיקר איסור במות תלוי במה שנקבע המקום לקביעות השכינה. ותחילת קביעות זו תלויה בקביעת הארון, וכמו שכתב הרמב"ן (בפר' תרומה) "מקום מנוחת השכינה שהוא הארון". אך מעתה אין הדבר תלוי בהמצאות הארון שם בכל שעה, אלא במה ששם הוא מקום קביעותו לעולם, בזה נעשה למקום קביעות השכינה. ואף אם יגלה הארון, הרי תמיד כשיחזור - לשם יחזור. ולכן אין היתר במות לעולם אף כשחרב הבית (כמבואר בתוס' בזבחים דף ס' ע"ב ד"ה מאי קסבר. וכן בתוס' מגילה י' ע"א ד"ה ומאי).

ואמנם כן נראה מהפסוקים בספר מלכים, שאיסור הבמות גם בבית עולמים לא חל עד שהביאו את הארון לבית קדש הקדשים, ונקבע לקביעות השכינה. וכך כתוב שם (פרק ח', ג-יג):

"ויבואו כל זקני ישראל וישאו הכהנים את הארון וגו', ויביאו הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו, אל דביר הבית אל קדש הקדשים אל תחת כנפי הכרובים וגו'. ויהי בצאת הכהנים מן הקדש [הכהנים שנשאו הארון - רש"י] והענן מלא את בית ה' וגו', אז אמר שלמה, ה' אמר לשכן בערפל, בנה בניתי בית זבל לך מכון לשבתך עולמים" [ופרש"י "שמשנבחרה, לא הותרו הבמות, ולא שרתה שכינה במקום אחר"].

כוונת רש"י לפרש, שאיסור הבמות חל משהוקבע הארון בקדש הקדשים, משום שמעתה הוא ה"מכון לשבתך עולמים", שהשכינה שוכנת שם בקביעות, ומעתה אין היתר להקריב קרבנות אלא על המזבח שבירושלים.

וכן אמר דוד ע"ה בתהלותיו (קל"ב):

"קומה ה' למנוחתך אתה וארון עזך. כהניך ילבשו צדק [ילבשו בגדי כהונה, לא כמו שהקריבו בבמה שאף מי שאינו כהן מקריב, ואין צריך בגדי כהונה], וחסידיך ירננו, וגו' כי בחר ה' בציון אוה למושב לו [להיות שם מקום השראת השכינה]. זאת מנוחתי עדי עד, פה אשב, כי אויתה".

הרי שתחילת הדברים הוא ב"ארון עזך", אך מעתה "פה אשב כי אויתה" - פה אשב בקביעות.

יסוד הדברים שקביעות השכינה אינה בטילה לעולם ממקום המקדש, מבואר ברמב"ם כשבא לבאר מדוע קדושה ראשונה שקידש שלמה את המקדש הראשון, קדושה זו לא בטלה אף אחר החורבן. וכך כתב הרמב"ם בפרק ו' מהלכות בית הבחירה הל' ט"ז:

ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא, ובקדושת שאר ארץ ישראל לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן, לא קדשה לעתיד לבוא, לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה, והרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרו חכמים אע"פ ששוממין בקדושתן הן עומדים.

ועוד כתב הרמב"ם בפרק ז' מהל' בית הבחירה הל' ז':

אע"פ שהמקדש היום חרב בעונותינו, חייב אדם במוראו כמו שהיה נוהג בו בבניינו, לא יכנס אלא למקום שמותר להכנס לשם, ולא ישב בעזרה, ולא יקל ראשו כנגד שער המזרח, שנאמר את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם שאע"פ שחרב בקדושתו עומד.

ולכן כל שהוקבע מקום שכינה לעולם, נאסרו הבמות, ואסור להקריב במקום אחר, ותחילת קביעת מקום שכינה בבית עולמים, אף הוא היה משעת הבאת הארון למקומו הנכבד בבית קדשי הקדשים, ונקבע שזה מקומו לעולם. וזו היתה גם מעלתו של המקדש שבשילה, שנקבע לשעתו למקום קביעות הארון ומקום שכינה - ונאסרו הבמות.

שילה וירושלים

הקבלה זו של שילה לירושלים לאיסור הבמות, נאמרה בתורה בכתוב "כי לא באתם אל המנוחה ואל הנחלה" (דברים י"ב ט), ואמרו חז"ל "מנוחה זו שילה ונחלה זו ירושלים, למה חלקן כדי ליתן היתר (במות) בין זה לזה" (גמ' זבחים קי"ט ע"א). כלומר, אילו היו הבמות אסורות משילה לעולם, היה הכתוב אומר כי לא באתם אל המנוחה ותו לא, וכיון שאמר הכתוב "אל המנוחה ואל הנחלה", ללמדנו בא - שיהיו הבמות מותרות בין זה לזה.

ועל זה אמר דוד בתהלים (קכ"ב ג) "ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו", ופרש"י שם, "ירושלים הבנויה - כשיבנה שלמה בני בית המקדש בתוכה, תהא בנויה בשכינה, ומקדש, וארון, ומזבח. כעיר שחברה לה - כשילה, שדימה הכתוב זו לזו, שנאמר אל המנוחה ואל הנחלה, מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים", שאף שילה היתה בנויה בשכינה ומקדש וארון ומזבח.

בניין ירושלים אינו בנין אבנים ובתים, בניינה הוא בשכינה השרויה בה, במקדש שבה, בארון ובמזבח. ולהבדיל מגלגל נוב וגבעון, שהארון לא היה שם, וחסרו כבוד השכינה, ולכן היו במות יחיד מותרות.

ויתן לשבי עוזו - חרבן שילה [נפילת הארון בשבי - חרבן שילה]

יופול על צוארי בנימין אחיו ויבך' (בראשית מה, יד), כמה צוארין הווי ליה לבנימין, אמר רבי אליעזר: בכה על שני מקדשים²⁴ שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב,

²⁴ ביהמ"ק מכונה כאן כמקומות אחרים בשם "צואר", "כמגדל דויד צוארן בנוי לתלפיות" (שה"ש ד' ד'). "צוארן כמגדל השן" (שה"ש ז' ה' וברש"י שם). "וחלף ביהודה שטף ועבר עד צואר יגיע", ועיין שהש"ר פר' ד' י"א. ובזוהר ויגש: "על צוארינו נרדפנו" - על בי מקדשא דאיהו צואר, ושפירו דכל עלמא [ויופי העולם כולו], נרדפנו. "יגענו" - למבני ליה תרין זמנין [יגענו לבנותו שני פעמים], "ולא הונח לנו" דהא לא שבקוה לן ואתחרב ולא אתבני לבתר [לא הניחוהו לנו, ונחרב ולא נבנה עוד].

'ובנימין בכה על צואריו, בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף ועתיד ליחרב (גמ' מגילה ט"ז ע"ב).

בחדושי 'מהר"ץ חיות' הקשה (בגמ' שם), מה היה לו לבנימין לבכות על משכן שילה, הרי עיקר מצות התורה רק שיבנה המקדש בירושלים, וא"כ על פי התורה היה עתיד ליחרב, ומה בכיה שייך על חורבן שילה, שלכתחילה הוקם המשכן שם לשעה, ונצטוינו על זה מפי ה'. ואמנם כן, בחירת שילה היתה רק לשעה, כמו שאמרו במדרש "ושם הגדולה לאה, גדולה במתנותיה: כהונה לעולם ומלכות לעולם, דכתיב (יואל ד) ויהודה לעולם תשב וגו', וכתיב (תהלים קלב) זאת מנוחתי עדי עד. ושם הקטנה רחל, קטנה במתנותיה: יוסף לשעה, שאול לשעה, ושילה לשעה, (תהלים עח) וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר" (בר"ר פר' ויצא פרשה ע).

ואולם דברי ירמיהו הנביא מורים שאמנם חורבן היה בשילה, ולא רק העברת השכינה לירושלים. וכך אמר הנביא: "כי לכו נא אל מקומי אשר בשילו אשר שכנתי שמי שם בראשונה, וראו את אשר עשיתי לו מפני רעת עמי ישראל וגו', ועשיתי לבית אשר נקרא שמי עליו אשר אתם בוטחים בו, ולמקום אשר נתתי לכם ולאבותיכם, כאשר עשיתי לשל" (ירמיה ז' י"ב-י"ד). שאף שעיקר מצות התורה שיבנה המקדש בירושלים, אך בלא "רעת עמי ישראל" היה המשכן עובר לירושלים בלא "נטישה וסלוק שכינה", כאמור בתהילים ע"ח "ויטש משכן שילו, אהל שכן באדם". ונבאר לפנינו ענין חורבנה של שילה.

קביעות הארון במקדש

קביעות הארון במקדש, שני פנים לה, המקדש צריך את הארון, והארון צריך את המקדש. כלומר, מצד המקדש שמקומות קבועים בו לכל כליו: המנורה, והשולחן, מזבח הזהב, ומזבח העולה שמקומו מדויק ביותר. כן מקומו של הארון, בבית קדשי הקדשים, הוא מקומו מהלכות הבית והמקדש. והוא היסוד להשראת השכינה במקדש, מכח הלוחות והתורה שבו, וכמו שאמרו במדרש תנחומא (פר' ויקהל ס"ז) "כל מקום שהתורה שם - השכינה שם עמה, שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע (מלאכי ג). לפיכך חביב הארון מכל כלי המשכן". ונאמר בתהלים "קומה ה' למנוחתך אתה וארון עזך" (קלב ח). שם ישכון כבוד השכינה בקביעות, מכח הארון והתורה שבו - הנקראת "עוז" (בגמ' זבחים קט"ז ע"א, על הפסוק "ה' עוז לעמו יתן" תהלים כ"ט, י"א).

ובלשונו של המשך חכמה (בראשית כ"ב י"ט):

כי התורה היא מעונו של השם יתברך, ובה הוא שרוי, וכמו שראינו במקדש, שבלוחות העדות על הארון שם שרתה שכינה, ומשם יצאה אורה לעולם (מנחות פ"ו ב). ובמקדש שני שחסר הארון חסרה שכינה.

אך יש כאן הלכה וענין נוסף מצד הארון עצמו. שמלבד דין מקומו בקה"ק מדין מקדש לעבודה, שבזה דינו שוה לשאר כלי המקדש, עוד יש בארון דין מיוחד, שכן הוא עיקר דינו מצד עצמו שהוא זקוק למקום. שמצד קדושתו וכבודו של לוחות הברית (שלא יהיה מטלטל ממקום למקום) צריך לייחד להם מקום, וקבעה התורה את מקום הארון והלוחות שבו, במקום הנכבד ביותר והוא בית קדש הקדשים. כך שהמקדש מיועד להיות גם בית משכן ללוחות הברית.

והוא שנאמר בתורה "אלה פקודי המשכן, משכן העדות" (שמות ל"ח כ"א). משמעות הכפילות "משכן - משכן העדות" - משכן לעבודה ומשכן ללוחות העדות.

וכך אמר דוד המלך ע"ה "אני עם לבבי לבנות בית מנוחה לארון ברית ה'" (דבהי"א כח, ב). הרי שתכלית בנין המקדש להיות בית מנוחה לארון.

ומתחילה כשבקש דוד לבנות את בית המקדש אמר לנתן הנביא "ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלקים יושב בתוך היריעה" (שמו"ב ז, ב), הזכיר במיוחד את הארון שאינו במקומו הנכבד הראוי לו.

וכשבנה שלמה המלך ע"ה את בית המקדש התפלל ואמר "ואבנה הבית וגו', ואשים שם מקום לארון אשר שם ברית ה'" (מל"א ח', כ-כא, ורלב"ג שם).

וכן בבנין הבית ביד שלמה נאמר (מל"א ו, י"ט), "ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתת שם את ארון ברית ה'".

דין זה ביחס לארון, נרמז בגמ' בזבחים (ק"ט ע"ב אליבא דרשב"י) שדרשו את הפסוק "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה", שירושלים נקראת "מנוחה" משום "מנוחת ארון". והתייחסו חז"ל דוקא לארון, שנקבע מקום מנוחה לארון מדיני הארון עצמו וכבודו. ואמרו חז"ל במדרש תנחומא (ויקהל סי' ז):

ראה מה הארון חביב, שהמשכן כולו לא נעשה אלא בשביל הארון שהשכינה בתוכו. ומתוך הלכה זו, שהארון מצד קדושתו וכבודו יש דין לקובעו במקום נכבד, למדו הראשונים הלכות ניהוג כבוד בספר תורה. המאירי בספרו "קריית ספר" כתב "שמענו שמצוה לייחד לס"ת מקום, ולכבד המקום שהספר מונח בו ולהדרו וכו', וכתוב ועשו ארון וכתוב ונתת אל הארון את העדות אשר אתן אליך, ואף שלמה בבית עולמים כתיב ביה, ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתת שם ארון ברית ה', אין בארון רק שני לחות הברית וגו' והוא הדין לספר תורה" (מאמר ד' ח"א ד"ה ובשם).

ובהיות המקדש "בית מנוחה לארון ברית ה'" (דבהי"א כח, ב), נקרא המקדש בלשון התורה "גאון עוזכם". שהנה כך נאמר בתוכחה שבפר' בחקותי "ושברתי את גאון עוזכם" (ויקרא כו יט), ופירש רש"י (ומקורו בתו"כ שם) "ושברתי את גאון עוזכם - זה בית המקדש, וכן הוא אומר (יחזקאל כד כא) "הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם". הלשון "גאון עוזכם", מכוון לארון ללוחות ולתורה שבו, שהתורה קרויה "עוז", כמו שאמרו במס' זבחים (קט"ז ע"א), כשניתנה תורה לישראל, היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל מלכי עכו"ם אחזן רעדה בהיכליהן, נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע וכו', אמר להם, חמדה גנוזה יש לו בבית גנזיו, וביקש ליתנה לבניו, שנאמר "ה' עוז לעמו יתן" (תהילים כט, יא). ומכח התורה והלוחות נקרא הארון "עוז", כמו שנאמר "קומה ה' למנוחתך אתה וארון עוזך" (תהילים קלב, ח). וכן על נפילת הארון ביד פלשתים נאמר (תהילים עח, סא) "ויתן לשבי עוזו ותפארתו ביד צר".

גם הפסוק ביחזקאל (שהביא רש"י) "הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם", מכוון כלפי הארון התורה והלוחות המונחים במקדש, שהם גאון עוזם של ישראל. והיות ותכלית המקדש לשמש כמקום נכבד לארון ברית ה', נקרא המקדש "מקדשי גאון עוזכם".

ומעתה נבין שנפילת הארון ביד פלשתים והעדרו ממשכן שילה, הוא סיבה וסימן לסילוק השכינה, וביטול יעודו של משכן שילה, שהוא משכן לארון. והוא מה שנאמר "ויטש משכן שלו, אהל שכן באדם, ויתן לשבי עוזו ותפארתו ביד צר" (תהילים ע"ח סא). ובמלבי"ם שם "מבאר איך היה נטישת המשכן, כי נתן את הארון לשבי ביד פלשתים, והארון הוא עוזו מצד התורה שיש בו, והוא תפארתו מצד שעל ידו עשה אותות ומופתים". ונאמר שם בתהלים (ע"ח ס"ז-ס"ח) "וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר. ויבחר את שבט יהודה את הר ציון אשר אהב", וכתב המאירי בפירושו שם "רמז על שילה שהיתה בחלקו של יוסף שאע"פ שחזר הארון לידיהם לא הושיבוהו לשילה אלא נעתק ממקום, עד שהביאוהו לציון שהוא חלק יהודה, והוא אמרו ויבחר את שבט יהודה את הר ציון אשר אהב".

ובתוכחה שבפרשת בחקותי נאמר "ושברתי את גאון עוזכם" (כו, יט), מפרש שם רבינו עובדיה ספורנו, שהכוונה לחורבן משכן שילה שנאמר בו "ויתן לשבי עוזו". גם כאן אין הכוונה לחורבן המקום להקרבת קרבנותיהם של ישראל, אלא הכוונה להיעדר הארון שהיה שוכן בשילה, שבו לוחות העדות והתורה הקרויה "עוז", וכשנעדר הארון ממקומו ונלקח הארון בשבי הפלשתים, נתקימה התוכחה "ושברתי את גאון עוזכם".

פירושו של הספורנו, שהיסב כוונת הפסוק "ושברתי את גאון עוזכם" (פס' יט), לענין חורבן מקום משכנו של הארון בשילה (ולא כפרש"י שם), מיוסד ע"כ שבהמשך התוכחה בפרשת בחקותי, לאחר שנאמר שם להלן "ואם בזאת לא תשמעו לי והלכתם עמי בקרי" (פס' כז), רק אז נאמר (בפס' ל"א) "והשימותי את מקדשיכם", שמדבר על בית עולמים. אם כן אותה שבירה האמורה לפני כן בפסוק (י"ט) "ושברתי את גאון עוזכם", מדברת על חורבן קדום יותר, והיינו משכן שילה.

ועוד, שהרי אמרו חכמים "והשימותי את מקדשיכם", אע"פ ששוממין בקדושתן הן עומדים, כמו שמביא הרמב"ם בפ"ו מהל' בית הבחירה הל' ט"ז, ונימק הטעם שהקדושה קיימת גם כשהמקדש שמש, לפי שקדושת המקדש וירושלים מחמת השכינה, וזו לא בטלה מהמקדש שבירושלים אף לאחר החורבן. אך במשכן שילה שנשבר המעוז ופקעה הקדושה לגמרי, נאמר לשון שבירה - "ושברתי את גאון עוזכם". תואמים הדברים היטב למה שנתבאר, שיסוד חרבנה של שילה היה בהעדר הארון, ולא כמקדש שבירושלים שחרב כולו, ולכן הפסוק "גאון עוזכם" המתייחס לארון והתורה, מגדיר היטב את חרבנה של שילה.

תיאור חרבן שילה

כאמור, ביטול יעודו של משכן שילה, שהוא משכן לארון, וממילא גם סילוק השכינה משילה, הוא שגרם היתר הבמות. ונבאר בזה הפסוקים האמורים בספר שמואל כשנתבשרה כלתו של עלי הכהן הגדול על נפילת הארון:

וכלתו אשת פינחס הרה ללת, ותשמע את השמעה אל הלקח ארון האלקים, ומת חמיה ואישה, ותכרע ותלד כי נהפכו עליה צריה. וכעת מותה ותדברנה הנצבות עליה, אל תיראי כי בן ילדת, ולא ענתה ולא שתה לבה. ותקרא לנער אי כבוד לאמר גלה כבוד מישראל אל הלקח ארון האלקים ואל חמיה ואישה. ותאמר גלה כבוד מישראל כי נלקח ארון האלקים

(שמו"א ד, יט-כב)

דברי האשה החכמה נחקקו בכתבי הקדש. היא בדעתה הגדולה השכילה להבין את המשמעות

האמתית של לקיחת הארון, וסירבה לקבל תנחומים כשאמרו לה "אל תיראי כי בן ילדת". כאשר בא המבשר אל עלי הכהן, ידע המבשר שאין לבשר לאדם את האסון הגדול תחילה. לכן כלכל דבריו בדעת והשכל, ובישר לו על האסון הקל הקל תחילה, "ויעץ המבשר ויאמר נס ישראל לפני פלשתים, וגם מגפה גדולה היתה בעם, וגם שני בניך מתו חפני ופינחס, וארון האלקים נלקחה". לאיש האלקים, עלי הכהן, האסון היותר גדול שאין למעלה ממנו הוא לקיחת ארון האלקים, ואסון הבנים קל ממנו, ואסון מפלת ישראל קל מאסון בניו, לכן בישר לעלי הכהן בסדר האמור. ואמנם רק מבשורת הארון נפל עלי, כאמור "ויהי כהזכירו את ארון האלקים ויפל מעל הכסא אחרנית בעד יד השער ותשבר מפרקתו וימת". ובאופן זה כאשר באו לבשר לכלתו אשת פינחס, סברו גם כן לבשר לה הקל תחילה, ודימו במחשבתם, שהאסון הגדול עבורה הוא מיתת בעלה, וקל מזה מות חמיה, והיותר קל אצלה הוא לקיחת ארון האלקים, כי מנין לה השגות עמוקות ודעת רחבה להבין החורבן שבלקיחת הארון, ורגש האסון שבזה. לכן השמיעו לה על נפילת הארון תחילה, "ותשמע את השמועה אל הלקח ארון האלקים ומת חמיה ואישה" הקל הקל תחילה, ומות אישה לבסוף. "וכעת מותה ותדברנה הנצבות עליה אל תיראי כי בן ילדת", באו לנחמה, הגם שמת בעליך וחמך הנה יש לך תקוה, שהרי הבן היולד ירש אתר הכהונה, שאין זרע אחר לעלי אחר שמתו גם חפני ופינחס. אך היא "לא ענתה ולא שתה לבה", וכלכלה דבריה במשפט, שהרי כאמור, כשנפל הארון ביד פלשתים הותרו הבמות, אשר בהן אין צורך בכהן. ותקרא לנער "אי כבוד", שאין בתנחומי הנשים נחמה רבה שבנה ירש אתר הכהונה, שהרי הותרו הבמות אשר אין צורך בהם לכהן. "ותקרא שהיתה שורה בשילה, ובטל כבוד הכהונה, שהרי הותרו הבמות אשר אין צורך בהם לכהן. "ותקרא לנער אי כבוד לאמר גלה כבוד מישראל אל הלקח ארון האלקים ואל חמיה ואישה", הקדימה את הלקח הארון, ואח"כ חמיה הכהן הגדול, ולבסוף הזכירה את בעלה.

וסיימה דבריה שוב "ותאמר גלה כבוד מישראל כי נלקח ארון האלקים", שמצאנו תואר "מלך הכבוד" חופף על ארון הברית, שנאמר (תהלים כד): "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד, מי זה מלך הכבוד, ה' עיזו וגיבור ה' גיבור מלחמה, שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד, מי הוא זה מלך הכבוד, ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה". ופירשו בגמרא בפרק במה מדליקין (שבת ל' ע"א), שהפסוק מדבר על פתיחת שערי בית קודש הקדשים בפני ארון הברית, שבו שוכן מלך הכבוד.

מעולם לא נלקח ארון האלקים בשבי, לא בחרבן בית ראשון ולא בחרבן בית שני, אלא בחרבן משכן שילה בלבד, ובשביל כך נשברה מפרקתו של עלי הכהן הגדול, וכלתו אשת פינחס נהפכו עליה ציריה וכרעה ללדת ומתה, וקראה לנער היולד "אי כבוד", על כי גלה כבוד מישראל בלקיחת ארון האלקים בשבי, שהאסון הגדול ביותר הוא גלות כבוד השכינה, כבוד ה' אשר שכן על משכן ה', ואמרה "גלה כבוד ה' מישראל" ומדוע "כי נלקח ארון האלקים" ואין השכינה שורה עוד בישראל. כלפי זה אמר אסף בתהלים "ויטוש משכן שילו, אהל שיכן באדם, ויתן לשבי עוון ותפארתו ביד צר, וגו' כהניו בחרב נפלו ואלמנותיו לא תבכינה" (עח ס-סד).